

§. I.
Gratia est beneficium divinum, ex benevolo Dei affectu, qui & gratia in sacris literis audit, oriundum, naturæ entis rationalis absque ullo hujus merito superadditum, & intellectum & voluntatem ad asequendam beatitudinem perficiens. Contradistinguitur itaque *naturæ, merito, gloriæ*. Scilicet de gratiâ creationis, conservationis & providentiæ divinæ in regno naturæ & potentiæ nobis nulla nunc quæstio est, per consequens nec de supernaturalitate in hoc, quæ in miraculis elucet.

§. II.
Ratione subjectorum quæritur I. de gratiâ Angelorum, II. de gratiâ hominis integri, III. de gratiâ hominis Christi, IV. de gratiâ hominis lapsi & restituti. Sola hæc medicinalis est, per meritum Christi parta.

§. III.
Quod primò Angelos attinet, quæritur, num Angeli in puris naturalibus ita fuerint creati puri & sancti, ut solis naturæ viribus & *velle & facere bonum*, & *perseverare* in eo *potuerint* sine ullo gratiæ supernaturalis vel influxûs & concursûs DEI supernaturalis auxilio, & num gratia hæc ipsis fuerit concreata aut demùm superaddita, & quidem tum *actualis*, tum *habitualis*, vel *æqualis* omnibus vel *inæqualis*, ita, ut *hæc* vel *illâ* magis plus vel minus gloriæ potuerint *mereri*, vel perseveraverint in bono vel secûs, idque ex prædestinatione *absolutâ*, vel ad prævisos ipsorum in perseverando conatus *majores* vel *minores* eosque vel *naturales* vel *supernaturales ordinatâ*? Porro, num competierit
A ipsis

ipsis competatque adhuc in bono confirmatis gratia revelationis myſteriorum fidei, antea ipsis incognitorum, adeoque *gratia fidei*, vel & *gratia gratis data* vi Eph. III. 10. 1. Pet. I. 12. & num *gratia* confirmationis in bono ipsis jam in V. T. aut demum in Novo contigerit? Item, num gratiæ hæ omnes, num gratia prædeſtinationis Angelicæ, ſaltem gratia revelationis myſteriorum fidei, fluat ex merito Chriſti & num hujus virtute meriti & ſalvari adhuc poſſint Angeli lapſi? Videas hic veteris Eccleſiæ Doctores, videas Scholaſticos & antiquiores & ſequiores, videas recentiores alios in divortia abire ſententiarum. Confer ſaltem Petavium de Angelis L. I. C. 16. Becanum in Theol. ſchol. P. I. tr. 3. C. 2. Gotti in Theol. ſchol. dogm. T. V. p. 251. ſqq. & Tournely in prælect. Theol. T. V. p. 38. ſqq. edit. Colon. Otioſorum hominum, quorum nimia eſt in ſacris curioſitas, & qui ſapere volunt ultra id, quod revelatum eſt, hæ quæſtiones, ſi à potiori fiat denominatio, ſunt. Scilicet, cum Angeli fuerint creati Filii DEI Job. XXXVIII. 7. cum de diabolo dicatur, quod in veritate haud perſeverarit Joh. VIII. 44. cum 2. Pet. II. 4. ſupponatur, peccâſſe Angelos, cum non peccare potuerint, aliâs pœnam damnationis haud merituſ, cum Judæ 6. dicatur, eos haud ſervâſſe principatum, ſed reliquiſſe proprium habitaculum, patet, concreatam ipsis fuiſſe ejuſmodi voluntatis rectitudinem, quâ ex viribus naturalibus perſeverare in bono potuerint, nec indiguerint, niſi vi divinâ, vires ipſorum naturales conſervante. Cæterum gratiam fidei & confirmationis nemo facile illis denegârit, uti gratiam Chriſti lapſis & jam damnatis. Non eſt inſtituti noſtri, hanc in rem, quæ dici quirent vel dicenda eſſent, dicere heic.

§. IV.

Jam & de homine integro quæri videas, num imago divina, quâ ornatus fuit, fuerit donum ſupernaturale, puris naturalibus additum, num & opus habuerit ille ad bonum faciendum & præprimis *perſeverandum* in illo & ad merendum quoque auxilio gratiæ ſupernaturalis tùm, *ſine quo non* poſſet agere, & quod *potentiam* conferret, tùm *quo* ageret, ad *actum* ipſum vel *phyſicè* vel *moraliter* prædeſterminatus, vel quo ſaltem reſiſtibiliter adjutus ex naturæ viribus cooperaretur? Et num hoc gratiæ auxilium datum ipſi fuerit ex merito Chriſti futuro? Non eſt,

est, quòd in evolutione harum quæstionum sumus proluxi, maxime, cum in disquis, de distinctione Augustini inter *adjutoriam sine quo non* & *quo orthodoxa* an erronea? dixerimus hanc in rem, quod sufficit. Scilicet imago divina, quæ sanè homini concreata, adeoque ipsius naturæ haud superaddita, sed donum naturale fuit, idque propagabile, licet & amissibile, in luce intellectûs & in promptitudine voluntatis constitit ad DEUM ricè amandum & mandatis ejus obsequendum, quæ promptitudo per gratiam divinam excitantem & cooperantem fuit adjuta, ut, cum homo agere bonum *posset*, & *vellet* agere & *ageret*. Tribuitur cæteroquin homini integro gratia *animæ, corporis, loci, gratiosa*, quæ contradistinguitur *gratuita*, omne meritum excludenti, cum illa meritum, non tamen in sensu stricto, sed in gratiosa saltem operis facti æstimatione & promissione divina fundatum admittat.

§. V.

Nunc de gratiâ Christo homini collatâ agendum est. Competunt autem ipsi 1) gratia unionis personalis, 2) gratia communicationis idiomatum, & 3) operationum, quæ gratiæ fontes sunt meriti infiniti, 4) gratia exaltationis Phil. II. 9. ubi *ἐξαιρω* exstat, quod h. l. significat *donavit*, licet aliàs & *dare* simpliciter & *gratificari* significet. Non enim dixit Christus Matth. XXVIII. 18. *Merui omnem potestatem in celo & terrâ*, sed, *data mihi illa est*, unde dicitur *hæres omnium*, Hebr. I. 2. juxta Ps. II. 8. *Si hæres*, non sanè *ex merito*, sed *ex gratiâ*. Nolim, Christo homini per naturam sanctissimo adscribere gratiam aliam *supernaturalem*, sanctificantem illam, sive *actualem*, sive *habitualem*, vel & gratias *gratis datas*, ut prophetiæ, miraculorum, nisi ex unione personali & communicatione idiomatum & operationum, mediante Spiritus S. unctiõne Jes. XI. 2. LXI. 1. Ps. XLV. 8. Joh. III. 34. fluentes, vel hujus communicationis pedissequas, dona Christi humana & naturalia magis magisque exornantes & elevantes. Quòd itaque Luc. II. 52. Joh. I. 14. 16. dicitur *plenus fuisse gratiâ*, quâ tamen *creverit*, sensus est partim, quòd inexhaustos gratiæ thesauros, quòd plenitudinem gratiarum, quas in homines, unas post alteras, depluere possit, possideat, partim, quòd de die in diem & gratior DEO & hominibus factus fuerit, crescente ipsius, uti sapientiâ, ita & sanctitate Joh. XVII. 19.

Ebr. V. 7. 8. ex viribus & naturalibus & à ἁγίω & Spiritu S. adactis Haud dici potest, quot, sed otiosas sanè, quæstiones heic cumulent Scholastici, e.g. an in Christo fuerit gratia & actualis & habitualis, & quomodo ea se habeat ad gratiam unionis? num anima Christi non saltem radicaliter & causaliter, sed etiam formaliter per unionem cum verbo fuerit sanctificata? Utrum gratia Christi potuerit augeri vel sit infinita & quidem non saltem extrinsecè & moraliter, sed & per aliquid sibi intrinsicè, & esse major intensivè, ut adæquet vel potiùs superet omnes gradus gratiæ Angelorum & hominum collectivè sumtos? utrum de potentiâ DEI absolutâ potuerint humanæ operationes Christi esse supernaturales & meritoria supernaturalis præmii sine gratiâ habituali & aliis habitibus infusis? Num in Christo fuerint virtutes & infusæ & acquisitæ, fides, spes, timor, pœnitentia &c. item gratiæ gratis datæ? Num gratia, secundùm quam Christus est Caput Ecclesiæ, sit personalis vel habitualis? Taceo plura. Qui scholasticam quæstionum harum, valdè otiosarum resolutionem nôsse voluerit, adeat ex infinitis Didacum Alvarez de incarnatione divini verbi disp. 31. sqq. p. 184. sqq. & Card. Gotti Theol. schol. dogm. T. XII. p. 278. sqq.

§. VI.

Sequitur, ut de gratiâ hominis lapsi & restituti agamus, quæ uti §. I. diximus, *medicinalis* est, Christi parta merito, eademque vel *objectiva*, *acquisita*, *universalis*, *æqualis* & prorsus *indebita*, quæ est gratia redemptionis per Christum factæ, vel *subjectiva*, *applicatrix*, ex gratiâ redemptionis necessariò oriunda, quæ est partim *universalis*, licet *inequalis*, uti gratia *vocationis*, quæ est vel *indirecta* & *communis* & *pædagogica* per notitias naturales & famam Evangelii, vel *directa* per ipsam Evangelii prædicationem, tum *externa*, tum *interna*, tum *vocans*, tum *revocans*, partim *particularis*, vel *extrinseca*, uti *justificationis*, *adoptionis* & *electionis*, vel *intrinseca*, uti *illuminationis*, *conversionis*, quæ *actualis* est, *sanctificationis*, quæ *habitualis* est & *consequens*, *perseverantiæ* item, quæ utriusque est pedissequa. *Universalis* gratia sive *acquisita*, sive *applicatrix* ad voluntatem DEI *antecedentem* spectat, *particularis* ad *consequentem*, *ordinatam* per consequens.

§. VII.

§. VII.

Videas, quum de gratia *conversionis* & *sanctificationis* agitur, distinctiones præter rem cumulari. Sunt, qui distinguant inter gratiam *assistentem* & *inhabitantem*, & ad *assistentem* referant gratiam *prævenientem*, quæ & aliàs *incipiens* audit, & in cordis compunctione, *præparantem*, quæ in illuminatione, & *operantem*, quæ in ipsa conversione se exerat, *inhabitantem* verò vel *ajant perficientem* vel *adjuvantem*, *perficientem*que distinguant iterum in *conservantem*, *confirmantem*, *roborantem* & *consolantem*, *adjuvantem* vero dispescant in *sanctificantem*, *augentem* vel *locupletantem* & *consummantem*. Ita Fechtius in diff. de ordine modoque gratiæ divinæ. Alii, ut Kœnigius in Compendio Theologico, gratiam *prævenientem* ajunt objectum salvificum repræsentare, *præparantem* hominis repugnantiam auferre, *operantem* vires supernaturales conferre, *excitantem* hominis voluntatem ad assensum movere & compunctionem cordis operari, *perficientem* actum fidei producere, quam in statu conversionis gratia *inhabitans* seu sanctifica sequatur. Alii gratiam conversionis esse vel *operantem* vel *cooperantem* ajunt, supponentes, hominem per vires à gratia *præveniente* acceptas postea gratiæ convertenti *cooperari*. Non opus est magno isto distinctionum cumulo, qui ἰσὸνον παίδειας reddit difficilem. Sufficit, dixisse, quòd hominem convertendum gratia *præveniat* per repræsentationem statûs damnationis, in quo jacet, & gratiæ per Christum partæ, intellectum & cor ipsius *illuminando*, *tangendo*, ut super se reflectere curâque rei suæ spiritualis agi *incipiat*, unde & hæc gratia *incipiens* dicitur, quòd porro, si ejusmodi reflexionibus ampliorem faciat locum homo, id quod ex viribus jam per gratiam *prævenientem* concessis potest, gratia in ipso luctam motusque pœnitentiales cieat, fideique in Christum *operetur* initia, unde *operans* dici possit, tandem vero ipsam conversionem resolutionemque in ipso efficiat, penitus se Christo ipsiusque Spiritui tradendi, atque, quicquid est concupiscentiæ prævæ, abnegandi prorsus, quod opus gratiæ *perficientis* est. Jam, si quis & gratiæ *operanti* *cooperantem* vel *adjuvantem* aut *assistentem* adjungat statuatque aded, quòd homo jam in conversione gratiæ *cooperetur* & ipse, modò statuat, fieri hoc ex viribus, quas *præveniens* contulit, supernaturalibus, non video, qui erret, vel dicat aliquid semipelagiani. Ex omnibus vero gratiæ *actualis*, qua convertitur homo, actibus & effectibus peculiare gratiæ species efficere superfluum est.

§. VIII.
 Gratia hujus *actualis & convertentis* pedissequa est *inhabitans*, ex parte DEI tractus & concursus divinus, non *transitorius*, sed *continuis*, quo homo conversus de die in diem sanctificatur magis, ex parte hominis sanctimonia habitualis, virtutum Christianarum habitus, habitualis contra concupiscentias & tentationes pravas victoria. Huic gratia *inhabitanti & sanctificanti* cooperatur homo ex viribus in conversione acceptis, unde & *cooperans* illa est, & *adjuvans & concomitans*. Hinc *auxilia & adiutoria* gratia admiseris utique in *sanctificatione*, sed non in *conversione*, maximè, si in ordine ad cooperationem hominis per vires *naturales* id fiat.

§. IX.

Nondum omnes gratia divina divisiones absolvi-
 mus. Distinguitur illa & in gratiam *gratis datam* & gratiam *gratum facientem*. Posterior est gratia *justifica*, *conversiva*, *sanctifica*. Prior est *gratia charismatum*, sive *extraordinariorum* & *miraculorum*, sive *ordinariorum*, maxime *officialium*. Quidni fatius foret, *gratiam charismatum* dicere, quam gratiam *gratis datam*, qualis & gratia *gratum faciens* est.

§. X.

Ita & facilè largior, gratiam in ordine ad gradus suos dici *vel equalem vel inaequalem*, *majorem vel minorem*, *sufficientem vel abundantem*, quæ & *gratia pro gratia* Joh. I. 16. dicitur, modò *sufficientem inefficacem* ad conversionem ipso actu perficiendam haud statueris.

§. XI.

Est & gratia vel *immediata* & *miraculosa*, quæ extra ordinem conversionem operatur, qualis e. g. Pauli erat, cum converteretur, & *mediata* per verbum agens, quæ sola hodie obtinet. Errant, qui verbo divino efficaciam *insitam* ad conversionem operandam denegant, *adfitam* saltem largientes, hoc est, qui dicunt, verbo divino saltem competere efficaciam significativam & moralem, quam vero concomitari ad extra in conversione debeat *tactus Spiritus S. immediatus*, in animam influens, cui soli, absoluto DEI decreto substanti, debeatur conversio.

§. XII.

Jam verò & peccant, qui gratiæ *sufficienti efficaci*, & *externæ internam* contradistinguunt, qui & gratiæ *irresistibilitatem* adscribunt & *inamissibilitatem*, qui & gratiæ *revocatrici* limites ponunt, qui modum operandi gratiæ *absoluto* DEI decreto vel & *præscientiæ* in DEO *mediæ* substernunt, vel malè determinant, si-ve per *cooperationem virium naturalium*, uti Molinistæ, vel, uti Congruistæ, per *congruitatem* circumstantiarum externarum, in quibus homo situs est, vel & temperamenti naturalis, quo pollet, unde & distinctio in gratiam *congruam* & *incongruam* prorsus rejicienda est, vel per *prædeterminationem physicam*, uti Thomistæ, vel *moralem*, vel per *delectationem superiorem*, quàm quæ est concupiscentiæ pravæ, uti Jansenistæ, vel ex *vi internâ insita*, cui homo *resistere nequeat*, & quæ necessariam cum effectu connexionem suâ naturâ habeat, & gratia *per se* efficax audit. Expli-canda paulisper hanc in rem quædam sunt.

§. XIII.

Diximus, gratiam *sufficientem* malè *efficaci* contradistingui. Sunt Romanenses, sunt Reformati, quorum hæc distinctio est, alio atque alio sensu sumta, agentes, per *sufficientem*, quæ & reprobis detur, ut inexcusabiles fiant, & efficax foret, si ex prædestinatione talis esset, converti neminem, sed saltem per *efficacem*, quæ ex absoluto DEI decreto solis electis detur & electionis absolutæ effectus sit, vel ita, ut, cum DEUS ab æterno vi scientiæ suæ mediæ præviderit, cuius gratiæ hic vel ille in tempore sit pariturus, electis saltem & absoluto suo decreto electis destinaverit gratias, quæ præviderit parituros, *efficaces* eapropter, reprobis ex absoluto decreto saltem illas, quæ præviderit non parituros, adeoque *sufficientes* quidem, sed *inefficaces* ex solo eventu, illas verò, quæ præviderit parituros, ex eodem denegaverit, vel ita, ut electis saltem dederit gratias conversionis *actum* necessariò effecturas, h. e. *efficaces*, reprobis vero saltem *sufficientes*, h. e. *potentiam* saltem se convertendi conferentes, in *actum* verò nunquam deducendam, utpote, quem sola gratia *efficax* conferat. Conficta fuit hæc distinctio, ut palpus objiceretur gratiæ universalitatem, quæ tam perspicuè in sacris literis elata exstat, urgentibus. Scilicet & reprobis sic competit gratia, sed effectum nunquam sortitura, cum certâ resistantiâ ex naturâ suâ conjuncta. Sed, quàm ficulneum sit hoc effugium, non opus est, multis dice-

dicere. Ita enim hæc gratia sufficiens non oriretur ex benevolæ DEI affectu, quod contra definitionem gratiæ §. I. datam est. Ita DEUS gratiam hanc dando non intenderet hominis salutem, quod itidem contra definitionem datam militat. Et, quæ quæso gratia illa potest dici *sufficiens*, quæ effectum assequi haud valet, & nonne illa *potentia* est illusoria, quæ in effectum deduci nescit? Indigna hæc DEO sunt, indigna Viris, res sacras seriò tractantibus. Cæterum, si quis gratiam *sufficientem* illam nuncupet, quæ, utpote *actu primo* efficax ad effectum conversionis sufficit, licet ex pravâ hominis resistantia illam ipso *secundo actu* haud operetur, gratiam vero *efficacem* ex eventu illam saltem dicat, quæ conversionem *ipso actu* efficit, aut si quis ajat, gratiam *sufficientem*, quæ det *id posse*, non posse non esse junctam gratiæ *efficaci*, quæ det *id agere*, hoc est, gratiæ *prævenienti* certò succedere *operantem & perficientem*, nisi homo resistat, orthodoxa quidem hæc distinctio est, sed nullius usus & incongruæ nomenclationis. Eâdem ratione illusorium & hoc est, si, qui gratiam ex absoluto decreto particularem fingunt, de merito Christi ajant, quòd *universale* quidem sit ratione *sufficienciæ*, sed *particulare* ratione *efficaciæ & destinationis*, saltem ad electos spectantis.

§. XIV.

Ita & malè gratia *externa* & *interna* sibi contradistinguuntur hoc sensu, ut gratia & vocatio quidem *externa* contingat etiam reprobis, sed *interna*, quæ cor tangit, solis electis. Gratia enim *externa* ex intentione divina *internam* post se trahit. Quod si in reprobis esse nequiret, redderentur excusabiles.

§. XV.

Nunc de resistibilitate vel irresistibilitate gratiæ agendum est. Ficulneum est, gratiam *externam & sufficientem internam* saltem resistibilem dicere, gratiam vero ad conversionem datam *irresistibilem*, idque ex absoluto DEI decreto. Jam & ficulneum est, dicere, electos quoque subindè diu gratiæ *prævenienti*, vel & gratiis parvis, imo & majoribus resistere, tandem tamen à gratiâ inevitabiliter, irresistibiliter, indeclinabiliter, insuperabiliter, uti Augustinus de corrept. & gratia C. 12. ait, vinci & superari, vel &, gratiam saltem *perseverantiæ & finali* esse irresistibilem. Etsi enim gratiæ tactus, qui in momento fit, sine deliberatione vel præviâ, vel concomitante, sit naturâ suâ *irresistibilis*, utpote

utpote indeliberatus, id quod maximè in gratiæ *prævenientis*, quæ & *potentiam non resistendi irresistibiliter* largitur, primo motu conspicuum est, tamen, ubi deliberatio primo isti tactui & motui succedit, omnis gratia *resistibilis* est, adeoque & *amissibilis*.

§. XVI.

Hoc quum dicimus, placet in verba Concilii Tridentini, quæ resistibilitatem gratiæ insinuant, commentari quædam. Ait illud sess. 6. c. 6. quod homo *DEO* ipsius *cor tangente, inspirationem* illam *abjicere possit*, & can. 4. *Si quis dixerit, liberum arbitrium à DEO motum & excitatum non posse dissentire, si velit, anathema sit.* Quis crederet, esse Theologos Ecclesiæ Romanæ, qui inficerentur, statui à Patribus hujus Concilii gratiam *resistibilem*? Quam cum existiment, Augustino esse contrariam anti-Molinistæ, distinguunt inter sensum *compositum* & *divisum*, agentes, verba Concilii in *sensu divisio* sumenda, ut inferant gratiæ saltem resisti posse in *sensu divisio*, non in *composito*. Si hæc distinctio in sensu genuino & obvio sumatur, ridicula est. Scilicet, quum extat in Evangelio, *cæci vident*, verum hoc est in sensu *divisio*, non in *composito*. Vident cæci, id est, qui fuerunt cæci, in ampliacione, non in statu. Hoc ad verba Concilii applicabile non est, cum Concilium *sensum compositum* in terminis inferat & loquatur non de homine gratiâ carente, sed ab illâ moto, excitato, tacto. Porro ridiculum esset, dicere, quod homo gratiæ resistere possit, quâ caret, & hunc sensum Concilio asserere, quemadmodum & ridiculum foret, dicere gratiam *irresistibilem* in ipso actu, quo illi non resistitur. Impossibile enim est, resistere simul gratiæ & non resistere. Quod cum ita sit, distinctionem hanc inter *sensum compositum* & *divisum* alii explicavere aliter, afferendo instantiam. Cum e.g. dicitur, hominem sedentem posse & stare, non negatur illi hæc potentia in *sensu divisio*, sed saltem in *composito*. Scilicet, dum sedet, impossibile est, ut stet, statio enim & sessio non possunt jungi, aut, dum sedet, potentiam tamen servat standi. Ita, cum dicit Concilium, gratiæ resisti *posse*, fingunt, sensum esse, eo ipso momento, quo homo à gratiâ vincatur & per eam convertatur, illum nihilominus conservare *potentiam* resistendi, sed in

actum non deducibilem unquam, mortuam scilicet, non vivam. Sunt hæc re verâ somniantium deliria, nilque est certius, quàm, quòd hoc anathemate Tridentino ligati sint omnes Augustiniani, Thomistæ & Jansenistæ in Ecclesiâ Romanâ. Qui, quæ de sensu *composito* & *diviso* heic inter Molinistas & Thomistas, partim publicè in Congregationibus Romanis de auxiliis gratiæ, partim privatim inter Danjelem & Meyerum, Jesuitas, atque Reginaldum & Serrium, Dominicanos, aliosque, imò & contra Jansenistas disputata sunt, adeat fontes alibi à nobis citatos. Vide Livini de Meyer diff. de mente Concilii Tridentini circa gratiam physicè prædeterminantem C.7. 8. f. 17. sqq. Danjeli traité de l'efficacitè de la grace P.2. ch.8. Opp. Theol. T.2. p.638. sqq. & Tournelii prælect. de gratiâ Christi T.I. præf. **2 p. 288. 332. T.II. p.368. sqq. & adde Alvarezium de auxiliis gratiæ L.9. disp. 92.94. p. 733. sqq. itemque Reginaldum de mente Concilii Trid. circa gratiam per se efficacem P.I. C.33. col.319. sqq.

§. XVII.

Diximus, in determinandâ gratiæ operatione errare primò omnes, qui illam absoluto DEI decreto substernant, in specie verò Molinistas & Congruistas, quòd partim existiment, Deum ad exequendum hoc decretum scientiâ suâ mediâ uti, partim liberum arbitrium hominis post lapsum supponant gratiæ cooperari posse & ipsâ cooperari, partim ex congruitate naturali efficaciam gratiæ derivent, porrò errare & Augustinianos, sive Thomistas, sive Jansenistas, sive alios, quòd gratiæ prædeterminationem sive physicam sive moralem, vel efficaciam per se, vel per delectationem superiorem, quàm quæ sit concupiscentiæ pravæ, adeòque hoc vel illo modo *irresistibilem* statuunt. Conferri hanc in rem possunt, quæ in dissertationibus in dicterium, quod DEUS facienti, quod in se est, conferat gratiam, item de libero hominis arbitrio in naturalibus & spiritualibus, de adjutorio sine quo non & quo, & de gratiâ congruâ & incongruâ scripsimus. Scilicet gratia & dat *tò velle & tò agere, sed resistibiliter.*

§. XVIII.

Infiniæ sunt de gratiâ quæstiones, quas Scholastici cumulant, maximam partem otiosæ. Plaustra impleri possint libris, hanc in rem editis, maximè inde ab eo tempore, quo Romæ de auxiliis gratiæ disputatum fuit & Jansenismus à Pontificibus Romanis fuit damnatus. Recensēbimus, ut fidem rei faciamus, ex quæstionibus illis principales, non quidem illas, quæ ex §§is antecedentibus formari possent, sed quæ præter ea, quæ jam tetigimus, solent proponi. E.g. quæritur, utrum gratia ponat aliquid in animâ & sit qualitas vel virtus, & utrum sit in essentiâ animæ tanquàm in subjecto? An DEUS sit causâ gratiæ primaria, Christus homo secundaria? An DEUS sit causâ gratiæ creando illam vel ex potentiâ animæ obedientiali educendo? Utrum homo in actibus supernaturalibus, quos operatur ex gratiâ DEI, sit causâ in suo ordine principalis vel saltem instrumentalis? Utrum liberum arbitrium ex se aliquid operetur, quando consentit excitanti & vocanti gratiæ? Utrum liberum arbitrium & gratia sint duæ causæ partiales sive sociæ in ordine ad actum supernaturalem? An creatura irrationalis sit subjectum capax gratiæ? An de potentiâ DEI absolutâ fieri possit, ut sibi coexistant in eodem subjecto peccatum & gratia? Num homo solis viribus naturalibus sine gratiâ possit assentiri veritatibus revelatis, & num, si hoc faciat, DEUS ipsi largiatur gratiam, ut assentiat, ut oportet, ad salutem? Num DEUS homini facienti, quod in se est, ex viribus naturalibus, largiatur gratiam, & num ejusmodi dispositio hominis naturalis mereatur gratiam de congruo? Num homo ex viribus naturalibus se ad gratiam disponere, contritionis actum elicere, DEUM super omnia diligere, bona opera moralia facere & quasvis tentationes, graves quoque, vincere & hoc quidem saltem ad tempus, aut perpetuò possit? An actibus nostris bonis naturalibus gratia se inserat, eosque faciat supernaturales, vel elevando potentiam liberi arbitrii vel actum, vel utrumque? An supernaturalitas sit saltem denominatio extrinseca, vel num intrinsecè qualificet actum liberi arbitrii? An bonus usus auxiliorum gratiæ proveniat à solâ innatâ libertate, an ab ipsâ gratiâ? Utrum ratione majoris conatûs liberi arbitrii naturalis consequatur homo majora, sive

sive intensiora auxilia gratiæ prævenientis & excitantis? Utrum absque auxilio gratiæ per solam extrinsecam assistentiam Sp.S. possit liberum arbitrium elicere actum supernaturalem poenitentiae, fidei, charitatis? Utrum gratia excitans seu præveniens sit formaliter aliquis actus vitalis liberi arbitrii, an verò aliquid antecedens actum vitalem? Utrum fieri possit, ut datis huic & illi æqualibus gratiis, hic salvetur, ille damnetur? Utrum facienti totum, quod in se est, ex prioribus gratiæ auxiliis, dentur infallibiliter posteriora? Utrum gratia excitans sit eadem, quæ sufficiens? Utrum gratia sufficiens libero arbitrio det potentiam remotam vel proximam ad cooperandum? Utrum omne auxilium sufficiens secundum aliquam rationem sit efficax? Utrum per gratiam actualem transeuntem quis bonum opus facere possit? Utrum ultima dispositio ad gratiam habitualement procedat ab ipsâ gratiâ habituali, an à potentia elevatâ per solum auxilium actuale ordinis supernaturalis? Utrum in eo, qui habet habitus infusos, ad singulos actus supernaturales sit necessarium auxilium speciale non solum excitantis, sed etiam adiuvantis gratiæ, ab auxilio habitûs infusi realiter distinctum? An gratia habitualis sit donum intrinsecum animæ? An eadem hæc sit cum gratiâ justificationis, cum gratiâ sanctificâ, cum charitate? An sit accidens, aut qualitas, aut in specie habitus? Num sit non tantum moralis, sed & physica & formalis participatio divinæ naturæ? An constituat hominem Filium DEI adoptivum? An subiectum immediatum gratiæ habitualis sit ipsa animæ essentia? An homo in gratiâ habituali constitutus indigeat speciali gratiæ auxilio ad perseverandum? Utrum donum perseverantiæ realiter distinguatur à dono confirmationis in gratiâ? Utrum donum perseverantiæ & efficacia illius dependeat ex liberâ cooperatione liberi nostri arbitrii cum illo? Utrum donum perseverantiæ sit omnibus fidelibus commune vel proprium prædestinatis? Num gratia indeclinabilis & insuperabilis Augustini nil aliud sit, quàm donum perseverantiæ? Tædet me, plures ejusmodi quæstiones referre, quibus Scholastici, quorum raræ sunt definitiones terfæ notionesque determinatæ, semiraris modis implicant, non nisi autoritatibus, maximè Augustini & Thomæ Aqu. pugnantibus, ubi fieri solet, ut, unico verbulo

Augu-

Augustini e. g. captato in mira delabuntur somnia, quæ ne unquam quidem somniavit iste, struantque curiosas rerum evolutiones tenebris, haud dissipandis involutas.

§. XIX.

Non decebat, argumentum & quidem tanti momenti, quod totum, quantum quantum est, asceticum est, pede philosophico & scholastico metiri, juxta Scripturam S. saltem & experientias spirituales metiendum. Inerustatur his philosophicis ineptiis vel Pelagianismus, vel Semipelagianismus, vel absolutum decretum, vel gratiæ particularitas & irresistibilitas, quæ omnia cum sacris literis pugnant.

§. XX.

Duas saltem adhuc quæstiones adjungimus sub finem. Num beneficio gratiæ actualis ejusque transeuntis homo irrogenitus & cognoscere & facere hoc vel illud bonum opus possit? num motus, quos gratia præveniens, pulsans, excitans in homine convertendo operatur, num desiderium illud gratiæ, num preces illæ primæ, quæ gratiam quærunt & anhelant, num lucta illa spiritualis, quæ in ipso se mediante gratiâ operante exerit, referenda sint inter bona opera? Prius eapropter negandum videri posset, quia homo irrogenitus est in peccatis mortuus. Posterius, quia bona opera non antecedunt justificandum & convertendum, sed sequuntur & sunt effectus fidei. Utrumque tamen affirmamus. Prius testatur experientia. Fit enim subinde, ut homo etiam irrogenitus à gratiâ tactus & ex mero hujus gratiæ tactu e. g. det eleemosynam, vel aliud ejusmodi operetur bonum opus spirituale, DEO placens, ita ut mortuus saltem sit in peccatis, quatenus propriis viribus naturalibus boni nil operari potest, & vitâ spirituali habituali caret. Sed & posterius per se patet. Actus DEO placens & ex gratiâ profectus est bonus & spiritualis actus. Distingue itaque inter bonos actus conversionem antecedentes & sequentes. Confer heic, quæ hanc in rem in diss. nostrâ, quam in verba Pauli: *quod ex fide non est, peccatum est*, scripsimus, p. 16. duobus saltem verbis diximus.

Disputatum ante aliquot lustra magnis animorum motibus fuit inter Theologos nostros de illuminatione irrogeniti. Controversia hæc non recens erat & nova, sed antiqua est & scholastica, in Congregationibus Romanis de auxiliis gratiæ, à Doctoribus Romanensibus, qui de auxiliis gratiæ passim scripserunt, ventilata dudum & ad nauseam usque, maximè contra Lud. Molinam, Jesuitam Ulyssiponensem. Origines & historiam illius dedimus in diluc. de libero arbitrio in naturalibus & spiritualibus p. 29.30.

§. XXII.

Cæterùm ex nostris, hoc de gratiâ argumentum qui limatiùs excussere, laudamus Triumviros, Hülfemannum, cujus existat de auxiliis gratiæ, quæ vocant, diatribe Scholastica, ubi non saltem contra Scholasticos, sed & Reformatos & Arminianos agit, Dorscheum in pentadec. diss. 9. de efficacia gratiæ divinæ, inque tr. de gratiâ contra Ferrium, & J.A. Osiandrum, tum in disp. de auxiliis gratiæ, tum in Theol. Acroam. Part. I. art. 1. 2. Plures addere non vacat.

venientis & excitantis? Utrum
 extrinsecam assilientiam
 actum supernaturalem per
 gratia excitans seu prave
 liberi arbitrii, an vero ali
 um fieri possit, ut datus
 etur, ille dicitur? Utrum
 prioribus gratia auxiliis, de
 rum gratia excitans sit ca
 fficiens libero arbitrio
 ad cooperandum? Utrum
 aliquam rationem in eff
 anleuntem quis bonis
 dispositio ad gratiam h
 li, an à potentia elevat
 naturalis? Utrum in eo,
 os actus supernaturales
 solum excitantis, sed etiam
 is infusi realiter distincti
 cum anima? An ead
 cum gratia sanctifica, cu
 qualitas, aut in speci
 sed & physica & formal
 asituat hominem. Filio
 immediarum gratia
 a homo in gratia hab
 ze auxilio ad perseverant
 er distingatur à dono con
 perseverantiz & effica
 one liberi nostri arbitri
 e sit omnibus fidelibus
 um gratia indeclinabilis
 quam donum perseverant
 ones referre, quibus Sci
 teriz notioneque de
 omniū autoritatis, ma
 ones, ubi fieri debet, et

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black

TIFFEN® Gray Scale © The Tiffen Company, 2007

A 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

R

G

B

M

W

G

K

C

Y

M